

ПОТАПОВА

Наталя Олександрівна
potapova.natalya.a@gmail.com

к.е.н., доцент кафедри,
Харківський інститут фінансів
КНТЕУ

УДК 658.784:657

АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ
ДОСЛІДЖЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ТА
РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ
ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

ANALYTICAL ASPECTS OF RESEARCH
PRODUCTION AND SALES OF FINISHED
PRODUCTS OF INDUSTRIAL
ENTERPRISES

ЮРЧЕНКО

Євгеній Петрович

магістр, Харківський інститут
фінансів КНТЕУ

POTAPOVA Natalia Oleksandrivna – PhD in Economics, Associate Professor of department, Kharkiv Trade and Economic Institute of KNTEU

YURCHENKO Yevhenii Petrovych – master, Kharkiv Trade and Economic Institute of KNTEU

Статтю присвячено дослідженню базових теоретичних засад аналізу випуску та реалізації готової продукції промислового підприємства. Вивчено основні напрями його проведення. Визначено положення аналізу якості продукції в загальній системі економічного аналізу випуску та реалізації готової продукції промислового підприємства. З'ясовано теоретичний зміст і значення окремих категорій аналізу якості виробленої готової продукції. Досліджено методи, які можуть бути використані для визначення деяких показників якості продукції.

* * *

Статья посвящена исследованию базовых теоретических основ анализа выпуска и реализации готовой продукции промышленного предприятия. Изучены основные направления его проведения. Определены положения анализа качества продукции в общей системе экономического анализа выпуска и реализации готовой продукции промышленного предприятия. Выяснено теоретический смысл и значение отдельных категории анализа качества произведенной готовой продукции. Исследованы методы, которые могут быть использованы для определения некоторых показателей качества продукции.

* * *

Introduction. The deepening of the crisis in the financial sphere, combined with increased competition in the markets for the products of the machine-building industry, leads to their orientation, first of all, to the possible sales volumes rather than production. In such circumstances, the main task of the enterprises is to provide the highest possible demand for high quality products. The economic efficiency of an industrial enterprise is directly related to the increase in production volumes and the constant increase in its quality. Thus, the economic analysis of the production and sale of finished products of the enterprises of the machine-building industry is very relevant today.

Purpose. The purpose of the study is to investigate the theoretical foundations and practical features of the process of analyzing the output of finished products of the enterprises of the machine-building industry and to identify possible directions for its improvement.

Results. The article is devoted to the research of the basic theoretical principles of the analysis of production and sale of finished products of an industrial enterprise. The basic directions of its realization are studied. The provisions of the analysis of product quality in the general system of economic analysis of production and sale of finished products of industrial enterprise are determined. The theoretical content and significance of the individual categories of quality analysis of manufactured finished products are clarified. Methods that can be used to determine some product quality indicators are explored.

Conclusion. Analysis of the quality of finished products within the framework of the analysis of its production and sale plays an important role in the economic activity of the enterprise. The very analysis provides a high level of management of the enterprise and planning of its development in modern conditions of competitive markets. Thus, the research of theoretical and practical features of the analysis of production and sale of finished products in the management system of industrial enterprises of Ukraine needs further in-depth attention.

Ключові слова: готова продукція, якість, аналіз, показники якості, методи визначення показників

Ключевые слова: готовая продукция, качество, анализ, показатели качества, методы определения показателей

Keywords: finished products, quality, analysis, quality indicators, methods of determining indicators

ВСТУП

Поглиблення кризових явищ у фінансовій сфері у поєднанні з підвищеною конкуренцією на ринках збуту продукції підприємств машинобудівної промисловості призводить до їх орієнтації, насамперед, на можливі обсяги реалізації, а не виробництва продукції. У таких умовах головним завданням підприємств стає максимально можливе забезпечення платоспроможного попиту високоякісною продукцією. Економічна ефек-

тивність діяльності промислового підприємства безпосередньо пов'язана зі збільшенням обсягів виробництва продукції та постійним зростанням її якості. Таким чином, економічний аналіз виробництва та реалізації готової продукції підприємств машинобудівної промисловості є на сьогодні дуже актуальним.

Різним аспектам цієї проблематики присвячені роботи вітчизняних вчених та зарубіжних вчених: М.С. Абрютіна, В.І. Ганін, Б.Є. Грабовецький, Є.П. Гна-

тенко, В.М. Івахненко, Г.І. Кіндрацька, В.О. Литовченко, І.Ф. Прокопенко, Г.В. Савицька, М.Г. Чумаченко, Т.Л. Кельдер.

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні теоретичних засад та практичних особливостей процесу аналізу випуску готової продукції підприємств машинобудівної промисловості і визначення можливих напрямів для його вдосконалення.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичною і методологічною основою статті виступають дослідження вітчизняних та іноземних фахівців у галузі обліку, нормування та аналізу господарської діяльності підприємств, а також законодавчі акти і нормативні документи Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України з економічних питань. У проведенні дослідження використані методи діалектичного аналізу та синтезу, логічний і історичний підходи, а також, методи логічного узагальнення, порівняння та формалізації.

РЕЗУЛЬТАТИ

Для досягнення максимального економічного ефекту стратегія виробництва та реалізації продукції промислових підприємств повинна базуватися на результатах поглибленого економічного аналізу.

Головною метою аналізу виробництва та реалізації готової продукції є збільшення прибутку підприємства за рахунок виявлення та мобілізації наявних резервів для розширення частки присутності на ринку.

Досягнення цієї мети стає можливим шляхом аналізу конкурентних позицій підприємства та його здатності до швидкого маневрування ресурсами у разі зміни кон'юнктури ринку.

Аналіз показників виробництва і реалізації продукції здійснюється за наступними напрямками:

аналіз обсягу та динаміки випуску продукції;

оцінка асортименту та структури виробництва й реалізації продукції;

аналіз рівномірності та ритмічності виробництва і реалізації продукції;

оцінка якості готової продукції [4].

Якість продукції є однією з найскладніших і багатопланових категорій, з якою зустрічається людина. Стосовно підприємства – це один з найважливіших чинників конкурентоспроможності їх продукції. Тому забезпечення відповідної якості продукції охоплює комплекс задач, які вирішують протягом всього циклу у системі створення й освоєння нової техніки, виробничого й експлуатаційного циклу, враховуючи водночас життєвий цикл продукції. Однак, у рамках єдиної задачі забезпечення якості продукції на кожному із названих циклів є свої часткові задачі і свої методи їх вирішення [1].

Якість продукції – сукупність її властивостей, які обумовлюють придатність задовольняти певні потреби населення, окремих підприємств і економіки загалом відповідно до призначення продукції.

Якість продукції встановлюється ще на етапі науково-дослідних, проектно-конструкторських і технологічних розробок.

Властивості, що визначають якість продукції, можуть характеризуватися цілим рядом параметрів.

Параметрами якості є кількісні характеристики якості, вимірювані в фізичних одиницях (міцність, термостійкість, корозійна стійкість матеріалу; точність, чистота поверхні, вага деталі; продуктивність, потужність, габарити).

Ознаки якості продукції – це ті якісні характеристики, які неможливо безпосередньо виміряти.

Відносні показники якості виражаються у балах, частках одиниці, відсотках.

Параметри, ознаки та відносні показники якості об'єднуються загальним поняттям показників якості – кількісними характеристиками властивостей продукції. Параметри якості, як правило, переходять у показники безпосередньо зі своєю величиною і розмірністю. Ознаки трансформуються або в параметри, або в відносні показники [3].

Номенклатура показників якості підрозділяється на цілий ряд груп: показники призначення, показники надійності, ергономічні показники, естетичні показники, показники технологічності, показники транспортабельності, показники стандартизації та уніфікації, патентно-правові показники, екологічні показники, показники безпеки, економічні показники.

Вибір номенклатури показників – дуже відповідальний процес. Оскільки кожен вид продукції має безліч характеристик, для оцінки якості вибирається мінімальна, але достатня кількість показників, що характеризують найбільш суттєві властивості виробів відповідно до їх призначення.

Для визначення значень показників якості використовуються наступні методи.

Інструментальний метод заснований на інформації, що одержана з використанням технічних засобів.

Реєстраційний метод заснований на виявленні та підрахунку кількості будь-яких подій, предметів, витрат.

Значення показників, які були встановлені експериментальним і реєстраційним методами, носять об'єктивний характер і використовуються для більшості показників згідно з номенклатурою.

Органолептичний метод заснований на інформації, що була отримана за допомогою органів почуттів. Точність і достовірність значень, одержуваних органолептичним методом, носять суб'єктивний характер.

Експертний метод передбачає встановлення значень показників на основі рішень, прийнятих висококваліфікованими фахівцями – експертами, які беруть участь у створенні, виготовленні та експлуатації аналогічних виробів.

Соціологічний метод – різновид експертного. Значення показників визначається шляхом збору і обробки думок споживачів продукції.

Розрахунковий метод застосовується для обчислення значень показників на основі відомих функціонально-аналітичних і статистичних залежностей і даних отриманих іншими методами [2].

Показники якості поділяються на одиничні та комплексні. Одиничний показник характеризує одну, як правило, елементарну властивість продукції. Якщо одиничний показник характеризує основну властивість продукції, він називається головним.

Комплексний показник узагальнює групу одиничних показників (груповий показник) або всі одиничні показники відповідно до обраної номенклатури (уза-

гальнений показник).

Інтегральний показник – це відношення обсягу роботи, що виконується виробом (корисний ефект), до витрат, які необхідні для виконання цієї роботи.

Показник, за яким прийнято оцінювати якість продукції, називається визначальним. Їм може бути головний, груповий або узагальнений, інтегральний показник.

Значення комплексних показників можуть визначатися будь-яким з раніше перерахованих методів, але частіше за все вони розраховуються за значеннями одиничних показників. Водночас використовуються аналітичні і статистичні залежності.

Прикладом використання аналітичної залежності служить розрахунок інтегрального показника якості виробу K_i за однією з двох формул:

$$K_i = \frac{\Pi}{(Z_c \times \varphi(T) + Z_e)}, \quad (1)$$

$$K_i = \frac{(Z_c \times \varphi(T) + Z_e)}{\Pi}, \quad (2)$$

де Π – річний корисний ефект від експлуатації виробу, натур. од.;

Z_c – витрати на створення виробу або його балансова вартість, оптова ціна, грн;

Z_e – річні експлуатаційні витрати, грн;

$\varphi(T)$ - коефіцієнт приведення одноразових витрат до одного року експлуатації виробу.

$$\varphi(T) = \frac{E_n \times (1 + E_n)^{T-1}}{(1 + E_n)^T - 1}, \quad (3)$$

де T - термін служби виробу, років;

E_n - нормативний коефіцієнт ефективності капітальних вкладень.

ВИСНОВКИ

Аналіз якості готової продукції в рамках аналізу її виробництва та реалізації відіграє важливу роль у господарській діяльності підприємства. Саме проведення аналізу забезпечує високий рівень управління підприємством та планування його розвитку у сучасних умовах конкурентних ринків. Таким чином, дослідження теоретичних та практичних особливостей аналізу виробництва та реалізації готової продукції в системі управління промисловими підприємствами України потребують подальшої поглибленої уваги.

Список використаних джерел

1. Аналіз виробництва продукції. URL: <http://www.ekonomikam.com/ecfins-1508-1.html>
2. Гнатенко Є.П. Аналіз збалансованості обсягів виробництва та реалізації продукції на підприємстві. Ефективна економіка: електрон. наук. фахове вид. 2013. Вип 9. URL: <http://www.ekonomy.nayka.com.ua/?op=1&z=2310>
3. Грабовецький Б.С. Економічний аналіз: навч. посіб. /Київ: Центр учбової літератури, 2015. 256 с.
4. Прокопенко І.Ф., Ганін В.І. Методика і методологія економічного аналізу: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 430 с.

References

1. Product Production Analysis. URL: <http://www.ekonomikam.com/ecfins-1508-1.html> (in Ukrainian)
2. Hnatenko Ye.P. Analysis of the balance of production and sales at the enterprise. An efficient economy. 2013. Issue 9. URL: <http://www.ekonomy.nayka.com.ua/?op=1&z=2310> (in Ukrainian)
3. Hrabovetskyi B.Ye. Economic Analysis: tutorial / Kyiv: Center for Educational Literature, 2015. 256 p. (in Ukrainian)
4. Prokopenko I.F., Hanin V.I. Methods and methodology of economic analysis: tutorial. Kyiv: Center for Educational Literature, 2008. 430 p. (in Ukrainian)